

1. רמב"ן בראשית לח

אבל הענין סוד גדול מסודות התורה בתולדת האדם, ונכר הוא לעיני רואים אשר נתן להם השם עינים לראות ואזנים לשמוע. והיו החכמים הקדמונים קודם התורה יודעים כי יש תועלת גדולה ביבום האח, והוא הראוי להיות קודם בו ואחריו הקרוב במשפחה, כי כל שארו הקרוב אליו ממשפחתו אשר הוא יורש נחלה יגיע ממנו תועלת: והיו נוהגים לישא אשת המת האח או האב או הקרוב מן המשפחה. ולא ידענו אם היה המנהג קדמון לפני יהודה. ובבראשית רבה (פה ה) אמרו כי יהודה התחיל במצות יבום תחלה, כי כאשר קבל הסוד מאבותיו נדרזו להקים אותו. וכאשר באתה התורה ואסרה אשת קצת הקרובים, רצה הקדוש ברוך הוא להתיר איסור אשת האח מפני היבום, ולא רצה שידחה מפניו איסור אשת אחי האב והבן וזולתם, כי באח הורגל הדבר ותועלת קרובה ולא בהם, כמו שהזכרתי: והנה נחשב לאכזריות גדולה באח כאשר לא יחפוץ ליבם, וקוראים אותו בית חלוץ הנעל (דברים כה י) כי עתה חלץ מהם, וראוי הוא שתעשה המצוה זאת בחליצת הנעל. וחכמי ישראל הקדמונים מדעתם הענין הנכבד הזה, הנהיגו לפנים בישראל לעשות המעשה הזה בכל יורשי הנחלה, באותם שלא יהיה בהם איסור השאר, וקראו אותו גאולה, וזהו ענין בועז וטעם נעמי והשכנות. והמשכיל יבין:

2. ירושלמי שבועות ג, ח

ערות אשת אחיך (ויקרא יח, טז), יבמה יבא עליה (דברים כה, ח) - בדיבור אחד נאמרו.

3. הוריות י, ב - יא, א

משל ללוט ושתי בנותיו, הן שנתכוונו לשם מצוה - צדיקים ילכו בהם, הוא שנתכוון לשם עבירה - ופושעים יכשלו בהם... והא מינס אנים! תנא משום רבי יוסי בר רבי חוני: למה נקוד על וי"ו שבקומה של בכירה? לומר לך, שבשכבה לא ידע אבל בקומה ידע. ומאי ח"ל למעבד? מאי דהוה הוה! נפקא מינה - דלפניא אחרינא לא איבעי ליה למישתי. ואמר עולא: תמר זנתה וזימרי זינה, תמר זנתה - יצאו ממנה מלכים ונביאים, זימרי זינה - נפלו כמה רבבות מישראל. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן: מנין שאין הקדוש ברוך הוא מקפח אפילו שכר שיחה נאה? מהכא, דאילו בכירה דקרייה מואב, אמר ליה רחמנא למשה: אל תצר את מואב ואל תתגר בהם מלחמה, מלחמה הוא דלא, הא צעורי צערינחו; ואילו צעירה דקרייה בן עמי, א"ל: אל תצורם ואל תתגר בהם כלל, אפילו צעורי לא. א"ר חייא בר אבין א"ר יהושע בן קרחה: לעולם יקדים אדם לדבר מצוה, שבשכר לילה אחת שקדמה בכירה לצעירה, זכתה וקדמתה ארבע דורות למלכות.

4. ירושלמי יבמות יא, א

אמר רבי אבין: שלא תאמר - "קין נשא את אחותו! הבל נשא את אחותו!" - חסד הוא - חסד עשיתי עם הראשונים שייבנה העולם מהן - 'אמרתי עולם חסד יבנה' (תהלים פט, ג).

5. פירוש המשנה לרמב"ם, אבות ה, ו

וחסיד, הוא האיש החכם כאשר יוסיף במעלה, רצוני לומר: במעלות המידות, עד שייטה אל הקצה האחד מעט, כמו שבארנו בפרק הרביעי, ויהיה מעשהו רב מחכמתו, ולזה נקרא חסיד, להוספתו, לפי שהפלגה בדבר תיקרא חסד, בין שהיתה אותה ההפלגה בטוב או ברע.

6. פסיקתא רבתי, פרשה מב

אמר רבי אלעזר: אלו [=בנותיו של לוט]... לא מתבקשות לזנות את אביהן, אלא אמרו: לא ברא הקדוש ברוך הוא את האדם אלא על פריה ורביה, וחרי הוא חרב כדור המבול! מחיכן יש לו להתקיים? הוי - לא מילט אותנו הקדוש ברוך הוא אלא לקיימו ממנו!... אמר הקדוש ברוך הוא: איני מקפח שכר כל ברייה! אע"פ שלא חשבו בנות לוט מחשבה יפה, אלא אני יודע את הלבבות, 'אני ה' חוקר לב ובוחן כליות' (ירמיה יז, י), לפיכך כשהוא בא לרחוקם - ריחק את עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואביות.

7. סנהדרין יט, ב - כ, א

אמר רבי יוחנן: תוקפו של יוסף - ענוותנותו של בועז... דכתיב ויהי בחצי לילה ויחרד האיש וילפת. מאי וילפת? אמר רב שנעשה בשרו כראשי לפתות.

רש"י

כראשי לפתות - נתקשה, ואף על פי כן כבש ולכו, ואף על פי שפנויה היתה, ועמו צמיטה, אכל יוסף - אשת איש היתה, ואינה עמו צמיטה.

8. רות רבה ה, יד

אני ידעתי נאם ה' עברתו ולא כן בדיו לא כן עשו (ירמיה מח: ל) [ר' חנינא בר פפא אמר, תחלת] עבורה של מאב לא היה לשם זנות אלא לשם שמים. כשזנו ישראל בשטים, בדיו לא כן עשו - לשום שמים, אלא לשום זנות... רישא לשם שמים, אמצעיתא לשם זנות, וסופא לשם שמים, ותרד הגרן [ותעש ככל אשר צותה חמותה].

9. מורה הנבוכים א, נד

וצריך למנהיג המדינה כשיהיה נביא שידמה באלו התארים ויבואו מאתו אלו הפעולות כשיעור וכפי הדין, לא לרדיפת ההפעלות לבד ולא ישלח רסן הכעס ולא יחזק מדות ההפעלות בו, כי כל הפעלות רע, אבל ישמר מהם כפי כח האדם, ויהיה בקצת הפעמים ולקצת האנשים רחום וחנון, לא לענין הרחמנות והחמלה לבד, אלא כפי מה שיהיה ראוי, ויהיה בקצת הפעמים ולקצת האנשים נוטר ונוקם ובעל חמה כפי התחייבם, לא לענין הכעס לבד, עד שיצוה בשריפת איש והוא בלתי כועס ולא קוצף עליו ולא מואס בו, אבל כפי מה שיראהו מהתחייבו בו ויביט מה שתביא הפעולה הזאת מן התועלת העצומה בעם רב.